

L'educació en comunicació audiovisual: perspectives i propostes d'actuació a Catalunya

Fòrum d'entitats de persones usuàries de l'audiovisual

En aquest article es fa una aproximació sistematitzada a la problemàtica relativa a l'educació en comunicació audiovisual (ECA). Es comença amb una definició d'aquest concepte, partint de la que va proposar la Unesco ja fa anys, i es plantegen els reptes que per al concepte comporta l'eclosió de les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC).

Tot seguit, es fa una justificació de la necessitat de l'educació en comunicació audiovisual basada en l'exigència que les institucions educatives preparin els ciutadans i les ciutadanes per al tipus de món en què han de viure.

A continuació, es fa una descripció breu del marc legislatiu de l'educació en comunicació audiovisual centrada, fonamentalment, en la incidència que té a Catalunya.

Finalment, es presenten unes propostes d'acció, estructurades entorn d'una sèrie d'àmbits d'intervenció: la formació del professorat (inicial i permanent), la incorporació en el currículum de l'ensenyament obligatori, la figura del coordinador/a i l'organització escolar, la producció i la difusió de materials, la participació dels mitjans de comunicació audiovisual en l'ECA i, en darrer terme, l'educació permanent de la ciutadania.

Convé destacar que un dels valors fonamentals d'aquest document és el fet que ha estat elaborat, en el marc del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), pel Fòrum d'entitats de persones usuàries de l'audiovisual, la qual cosa comporta que ha estat aprovat de manera consensuada pels representants de més de quaranta entitats de la societat civil catalana, entitats interessades d'alguna manera en la comunicació audiovisual. En concret, el document va ser aprovat pel plenari del Fòrum el 10 de desembre de 2004¹.

L'educació en comunicació audiovisual

Introducció

El concepte d'educació en comunicació

Segons els acords de la Unesco en el seminari que va tenir lloc a Sevilla el febrer de 2002, l'educació en comunicació (EC) s'hauria de plantejar des dels punts de vista següents:

- Educació en comunicació vol dir ensenyar i aprendre sobre els mitjans de comunicació (com a objecte d'estudi).
- L'educació en comunicació comprèn l'anàlisi crítica i la producció creativa.
- L'educació en comunicació pot i ha de tenir lloc en l'àmbit de l'educació formal i en el de l'educació no formal. En conseqüència, ha d'implicar tant els infants com els adults.
- L'educació en comunicació ha de promoure l'esperit de comunitat i de responsabilitat social, així com l'autonomia personal.

Parlem d'aprendre sobre els mitjans de comunicació, però amb el benentès que no es tracta només de conèixer les tecnologies, sinó, sobretot, els llenguatges amb què s'expressen, les estratègies comunicatives i els continguts dels seus missatges. Es tracta de conèixer l'audiovisual com a forma diferenciada d'expressió i les implicacions del seu ús social.

La història contemporània no es pot entendre sense els mitjans de comunicació com a vehicle d'intercanvi social i d'expressió artística, com a forma d'entreteniment i com a transmissió d'ideologia i de valors. Per tant, és imprescindible que l'educació dels ciutadans i ciutadanes incorpori aquest àmbit, tant en el terreny de l'ensenyament formal

¹ En un apèndix al final de l'article, hi consta la relació de les entitats que formen part del Fòrum i que van signar el document.

com en el de l'educació no formal.

Aquesta integració de l'educació en comunicació ha de contribuir a l'alfabetització mediàtica bàsica de tota la ciutadania i a l'adquisició d'unes competències i habilitats que permetin descodificar i produir textos en qualsevol tipus de codi i de suport –tot l'ampli ventall del que es coneix com a TIC (tecnologies de la informació i la comunicació)–, especialment els audiovisuals, perquè són els que tenen més incidència en la població i, alhora, els que estan menys presents en el sistema educatiu.

Per això, el document tracta de l'educació en comunicació audiovisual en un doble vessant: l'audiovisual com a matèria d'estudi (educació en comunicació audiovisual) i com a recurs per a l'ensenyament (educació amb comunicació audiovisual). Aquest document se centra bàsicament en l'educació en comunicació audiovisual, plantejada amb l'objectiu de dotar les persones d'instruments per comprendre, amb rigor i de forma crítica, els missatges que consumeixen, i de proporcionar-los els recursos necessaris per produir textos o discursos adients a les diferents situacions de comunicació.

L'estructura del document

El document està estructurat en tres apartats:

- a) Justificació de la necessitat de l'educació en comunicació audiovisual.
- b) Aproximació a una descripció del marc legislatiu de l'educació en comunicació audiovisual (ECA), centrada fonamentalment en la incidència que té a Catalunya.
- c) Propostes d'acció, estructurades al voltant dels àmbits d'intervenció següents:
 - Formació del professorat (inicial i permanent).
 - Incorporació en el currículum de l'ensenyament obligatori.
 - Figura del coordinador/a i organització escolar.
 - Producció i difusió de materials.
 - Participació dels mitjans de comunicació audiovisual en l'ECA.
 - Educació permanent de la ciutadania.

Justificació de la necessitat de l'ECA

Resulta paradoxal la contradicció entre la importància socialitzadora que les famílies i les institucions atribueixen a la

televisió i a la resta de mitjans audiovisuals de masses i la presència que tenen en el currículum escolar, escassa, i a les escoles, gairebé nul·la, com també entre els agents i les institucions de l'educació de la ciutadania al llarg de la vida. Resulta igualment paradoxal que sent l'audiovisual una forma de comunicació específica i diferenciada de la verbal no hagi merescut que se li dediqui un espai propi en l'educació.

La competència en una lectura crítica dels mitjans audiovisuals és essencial per entendre l'entorn i per desenvolupar l'autonomia, la creativitat personal i la responsabilitat social. Sense una formació en aquest àmbit no es pot parlar d'un exercici ple de la ciutadania en les societats del segle XXI.

Aquest coneixement és imprescindible pels motius següents:

- a) Per explicar el funcionament de les societats contemporànies cal explicar també els recursos expressius, els mecanismes econòmics i polítics i les estratègies comunicacionals pròpies dels mitjans de comunicació audiovisual. Aquests són coneixements bàsics que s'haurien de transmetre per evitar el consentiment irreflexiu, sovint afavorit pels mitjans de comunicació de masses, i per potenciar, en canvi, el desenvolupament de la capacitat d'interpretació individual i la formació de l'esperit crític, competències fonamentals per saber circular en la societat de la informació i per participar plenament dels beneficis del patrimoni cultural.
- b) La transmissió de la memòria, un altre dels objectius de qualsevol projecte educatiu, també és impossible si no es facilita que la ciutadania:
 - sigui conscient del paper primordial que han tingut els mitjans de comunicació audiovisual en les transformacions socials de les darreres dècades;
 - tingui accés al coneixement de les obres creades per la cultura audiovisual des de finals del segle XIX;
 - conegui l'evolució històrica de la tecnologia i de la comunicació audiovisual;
 - tingui en compte que els discursos generats pels mitjans de comunicació audiovisual tenen un valor documental important a l'hora d'analitzar les societats passades i les actuals.
- c) D'altra banda, transmetre memòria també significa decidir quines experiències estètiques, vinculades a la cultura audiovisual, volem comunicar a les noves generacions i

assumir les accions que hauríem de dur a terme per aconseguir-ho.

Marc legislatiu de l'ECA

L'educació en comunicació a Catalunya

L'evolució vertiginosa que s'ha produït en el món de la comunicació durant les últimes dècades i els canvis econòmics, polítics i socials que se'n deriven no han estat, fins ara, reflectits adequadament en el sistema educatiu. Les institucions educatives no han donat resposta a aquests canvis. Els currículums continuen basant-se, fonamentalment, en la transmissió de coneixements a través de la llengua escrita, tot oblidant que vivim en una societat on la informació, sobreabundant i canviant, es transmet a partir de múltiples símbols i llenguatges.

A Catalunya, les primeres experiències d'educació en cinema van tenir lloc en els anys de la República. L'interès per l'educació audiovisual tal com la coneixem ara es remunta a la dècada dels seixanta en àmbits extraescolars i universitaris, i té una tradició important. Hem passat de la vella reivindicació de la introducció del llenguatge cinematogràfic a l'escola dels anys seixanta, setanta i vuitanta al debat actual sobre la incorporació de les TIC.

Tot i així, la introducció dels mitjans de comunicació i de les noves tecnologies en l'educació formal i no formal ha estat lenta i complicada. Les successives lleis d'educació i les últimes reformes educatives no han considerat, en cap cas, l'educació en comunicació audiovisual com una qüestió prioritària.

La Llei general d'educació, de 1970, que va aparèixer en un moment de clara expansió dels mitjans de comunicació, no feia pràcticament cap esment de l'educació audiovisual ni de l'educació en mitjans.

Amb l'aprovació, el 1990, de la LOGSE (Llei d'ordenació general del sistema educatiu) s'estableixen com a finalitats prioritàries del sistema educatiu no només l'adquisició dels continguts i coneixements tradicionals, sinó l'educació en els valors democràtics, l'adquisició d'hàbits intel·lectuals i la capacitació per a la vida activa professional, social i cultural. Amb la inclusió dels *eixos transversals*, entre els quals a Catalunya hi ha l'educació audiovisual, es pretén complementar i actualitzar les assignatures acadèmiques tradicionals i connectar la institució escolar amb el seu entorn.

Ara bé, la concreció i la posada en pràctica de les mesures que preveu la LOGSE han estat clarament insuficients.

L'aprovació de la Llei de qualitat de l'educació (LOCE) el 2002 va empitjorar la situació. Els decrets de desplegament de la Llei no tan sols no incorporaven la comunicació audiovisual com un objectiu de l'educació bàsica, sinó que les úniques referències eren accessòries i, en el millor dels casos, redundaven en un paper secundari dels mitjans audiovisuals com a recurs didàctic. A més, anul·lava la poca autonomia que tenien els centres i reduïa encara més el marge de maniobra dels educadors i educadores interessats en aquests temes.

En l'actualitat, el nou Govern central planteja una possible reforma de la LOCE o fins i tot la formulació d'una nova llei educativa. Amb aquest objectiu, ha elaborat un document, sotmès a debat públic, en què s'assenyalen els principals reptes que ha d'assolir l'educació. Lamentablement, en aquest primer document no hi ha ni una sola referència a l'educació en comunicació audiovisual, mentre que s'insisteix en l'ús de les noves tecnologies des d'un punt de vista informàtic i purament instrumental.

Al mateix temps, la nova Administració catalana es comença a plantejar la necessitat d'impulsar l'educació en comunicació audiovisual i a aquest efecte es crea, al Departament d'Educació, un programa específic.

En aquest context, encara ple de mancances, les diferents iniciatives que havien aparegut al llarg dels anys relacionades amb la implantació de l'educació en comunicació audiovisual, tant d'entitats privades com d'institucions públiques i de professionals de l'ensenyament i de la comunicació especialment sensibilitzats, tenen escassa capacitat de maniobra. Les seves propostes, atès que no es poden desenvolupar en el marc de l'educació formal i amb els recursos personals i materials necessaris, no arriben a la majoria de la població escolar.

Però el fet que l'educació en comunicació no hagi assolit el nivell d'implantació necessari en els centres educatius no es deu només a la falta d'un espai real en els currículums, sinó també a les mancances en la formació del professorat. Tan sols els docents que provenen de les escoles i facultats de formació del professorat han cursat, durant la darrera dècada, una assignatura específica, *Noves tecnologies aplicades a l'ensenyament*, però sovint aquesta assignatura està clarament decantada cap a la informàtica. El mateix

terme *tecnologies de la informació i la comunicació* (TIC) ha contribuït a incrementar la confusió entre la dimensió tecnològica i l'expressiva o comunicativa, gairebé sempre en perjudici d'aquestes últimes.

Propostes pel que fa a la formació del professorat

Introducció

La formació del professorat és un dels elements clau d'aquest document. Ha de tenir dos vessants: d'una banda, el coneixement del llenguatge audiovisual i dels mecanismes de funcionament dels mitjans de masses (educació en comunicació audiovisual), així com la capacitat didàctica per educar l'alumnat en aquest terreny; d'altra banda, coneixements tècnics, expressius i d'aplicació didàctica de l'audiovisual com a mitjà o recurs per a la docència (educació amb comunicació audiovisual).

Propostes a curt termini

1. Sol·licitar a les universitats que incorporin una assignatura obligatòria sobre comunicació audiovisual i educació en el pla d'estudis de mestres. Aquesta assignatura ha d'incidir en el primer dels vessants esmentats en la introducció, però sobretot ha de treballar sobre les actituds i la sensibilització del professorat.
2. Afegir comunicació audiovisual i educació com a matèria d'estudi en l'acreditació obligatòria per al professorat de secundària, en la mateixa línia apuntada en la recomanació anterior.
3. Instar les facultats d'educació que incrementin l'educació amb mitjans en el professorat de didàctiques específiques que imparteixen docència en els estudis de mestres, que permeti augmentar la sensibilitat i la consciència envers el tema.
4. Potenciar que les universitats, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i el Departament d'Educació continuïn elaborant materials d'educació audiovisual per al professorat de primària i de secundària mitjançant els mecanismes establerts, i que se'n faci la màxima difusió.
5. Proposar a les universitats, al Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, als moviments de renovació pedagògica, al Col·legi de Doctors i Llicenciats i a totes aquelles instàncies que fan formació permanent del profes-

sorant l'elaboració de propostes de formació i l'oferiment de cursos i seminaris en educació audiovisual.

6. Proposar que el Departament d'Educació promogui projectes d'innovació educativa que fomentin el disseny i l'aplicació de l'educació en comunicació audiovisual als centres de primària i secundària.

7. Establir convenis entre el Departament d'Educació, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i els diferents operadors de televisions públiques per tal que el professorat pugui tenir accés al fons documental d'imatges, sense cap cost afegit, per a un ús educatiu.

A llarg termini

L'assignatura comunicació audiovisual i educació no hauria de dependre de la bona voluntat de les universitats, sinó que hauria de formar part de la troncalitat del currículum de la formació inicial del professorat de primària i de secundària.

Propostes respecte al currículum de l'ensenyament obligatori

Introducció

La incorporació de l'educació en comunicació audiovisual ha de tenir molt en compte la comprensió i l'anàlisi del contingut dels missatges que arriben mitjançant les noves tecnologies, així com les possibilitats expressives d'aquestes eines, i no pot quedar reduïda a l'afavoriment del domini tecnològic. L'educació en comunicació audiovisual ha de contribuir al desenvolupament dels infants i joves, a fi que esdevinguin receptors i receptores intel·ligents, crítics i autònoms. La seva presència en el currículum implica un canvi global en el plantejament del fet educatiu i ajuda enormement a la innovació educativa.

Propostes d'acció

1. L'Administració educativa ha d'incorporar l'ECA en els currículums obligatoris, en els seus dos vessants: com a recurs i com a objecte d'estudi. Ha de fer-ho recollint les aportacions dels diversos col·lectius, entitats i persones que treballen aquest tema.
2. Com a recurs, la comunicació audiovisual ha de treure part de les potencialitats expressives de la imatge. Ha de tenir una presència significativa en les activitats d'aprenen-

tatge com a forma de comunicació diferenciada i no com a simple il·lustració de la paraula. Ha de fer replantejar les metodologies tradicionals i reforçar el treball cooperatiu, la recerca, la comunicació i l'esperit crític.

3. Com a objecte d'estudi, els continguts que cal treballar en l'ECA, proposats en l'àmbit internacional (documents de la Unesco, autors i col·lectius vinculats a la *Media Literacy*, etc.) i recollits també en el document de competència bàsica TIC-EA, elaborat pel Departament d'Educació, es concreten en les dimensions següents:

- **Impacte historicosocial:** veure l'impacte que produeixen els mitjans en la societat actual, tant en l'àmbit individual com col·lectiu, com actuen sobre les nostres emocions, com condicionen i modifiquen els nostres hàbits i pautes de conducta i quins valors transmeten.
- **Agent de producció:** descobrir qui són els productors d'aquests missatges, quins són els seus interessos, ideologies, etc.
- **Alfabetització en el llenguatge audiovisual:** descobrir els recursos expressius que utilitza el llenguatge audiovisual i aprendre a descodificar-lo.
- **Categoria dels mitjans:** observar la varietat de documents audiovisuals que existeixen i descobrir-ne les característiques.
- **Representació dels mitjans:** veure com els mitjans fan una representació determinada de la realitat.
- **Alfabetització tecnològica:** conèixer la tecnologia que fa possible la comunicació audiovisual.

Aquests continguts, en els aspectes que s'hi adiguin, han d'estar inclosos en la part comuna de les àrees següents: llengües, visual i plàstica, medi social, tecnologia i tutoria.

4. L'ECA no ha de tenir un plantejament enciclopèdic, amb l'objectiu que els i les alumnes acumulin informacions. Ha de partir de l'impacte emocional que comporta l'experiència de ser espectador o espectadora, amb l'objectiu d'anar enriquint aquesta experiència. Cal conèixer la dimensió cognitiva de les emocions i aprofitar la dimensió lúdica dels mitjans audiovisuals per ajudar a integrar plaer i esforç.

5. L'ECA ha d'afavorir la interdisciplinarietat. En aquest sentit, pensem que el treball per projectes i els tallers serien una bona metodologia a l'educació infantil i a primària. Per a la secundària proposem que els centres incloguin

obligatòriament un crèdit variable sobre aquesta matèria.

6. Potenciar i donar recursos als projectes de centre que tinguin com a objectiu treballar l'ECA.

7. Impulsar, per zones, projectes d'integració de l'ECA arrelats a les necessitats de l'entorn i a les propostes dels docents que hi treballen.

8. Aprofitar iniciatives que sorgeixen d'altres entitats (televisions, ràdios locals, associacions, entitats especialitzades) per establir col·laboracions, enriquir i ampliar els projectes.

9. El Departament d'Educació i els ICE han de potenciar la creació de grups de treball específics que reflexionin i facin propostes sobre com es pot fer una bona integració de l'ECA en el currículum obligatori.

10. El Departament d'Educació i les universitats han de desenvolupar una oferta pública d'experimentació de l'ECA que es concreti en una selecció de centres d'infantil, primària i secundària que estiguin disposats a dur-la a terme. Els centres de recursos pedagògics poden tenir un paper important com a impulsors d'aquests projectes.

Propostes pel que fa a la figura del coordinador/a i a l'organització escolar

Propostes respecte a la figura del coordinador/a d'audiovisuals

Perquè la integració de l'educació en comunicació audiovisual a l'ensenyament obligatori sigui satisfactòria és imprescindible crear, a tots els centres educatius, la figura del coordinador o coordinadora d'audiovisuals.

Aquesta figura s'ha d'entendre com a diferenciada del coordinador o coordinadora d'informàtica, perquè ha de ser una persona especialitzada en comunicació audiovisual i la seva didàctica.

Ha d'actuar com a assessor/a de tots els departaments. S'ha d'encarregar d'impulsar, planificar, dinamitzar, experimentar, investigar i avaluar l'ús de l'audiovisual que es fa al centre educatiu, tant pel que fa a l'educació en comunicació audiovisual com a l'educació amb comunicació audiovisual.

Les tasques que hauria de realitzar el coordinador o coordinadora d'audiovisuals al centre educatiu podrien quedar tipificades així:

- Estimular i assessorar el professorat de les diverses

àrees o cicles perquè s'introdueixi en el centre una educació en comunicació audiovisual (ensenyar a mirar cinema, televisió, publicitat, etc.): orientar sobre els continguts, la metodologia, els materials disponibles, etc.

- Estimular i assessorar el professorat perquè s'utilitzin a les aules els recursos de la comunicació audiovisual per optimitzar els processos d'ensenyament-aprenentatge a totes les àrees i els cicles.

- Vetllar perquè en el centre s'organitzin adequadament els equipaments i materials, de manera que el seu ús sigui assequible i funcional.

- Col·laborar amb els i les responsables de la biblioteca-mediateca del centre pel que fa a l'adquisició de documents audiovisuals, llibres i revistes sobre el tema, i en l'emmagatzematge digital dels documents audiovisuals que aporten els professors i els alumnes o que troba ell mateix. Potenciar quantitativament i qualitativament l'ús de la comunicació audiovisual. Pot fer-ho a través d'una sèrie de recursos:

- Programant cursos de sensibilització o d'aprofundiment.
- Recomanant cursos o conferències sobre la matèria.
- Assessorant sobre la conveniència de determinats materials didàctics.
- Informant sobre novetats aparegudes en el mercat.
- Recomanant determinades lectures (llibres, revistes, etc.).
- Sugerint fórmules d'ús més creatives, etc.
- Avaluar l'ús dels audiovisuals que es fa al centre, en diferents àmbits:
- Investigar l'eficàcia d'aquests materials, en funció de les diverses fórmules d'ús possibles.
- Comparar rendiments en determinats contextos.
- Sistematitzar determinades modalitats d'ús.
- Analitzar per què s'utilitzen poc els materials audiovisuals en determinades àrees o nivells.

És evident que, perquè el coordinador o coordinadora d'audiovisuals pugui desenvolupar eficaçment la seva tasca, necessitarà una formació específica, temps de dedicació, amb el consegüent alliberament horari, i recursos de tota mena.

Propostes respecte a l'organització escolar

Perquè l'ECA contribueixi a la innovació cal revisar alguns aspectes de l'organització escolar. Si volem fomentar la creació d'entorns comunicatius necessitem uns espais i uns temps educatius diferents dels actuals.

Calen uns espais escolars que facilitin, per una banda, l'ús de les eines de comunicació audiovisual per a la producció pròpia i, per l'altra, l'accés a les produccions alienes, provinents tant del camp professional com dels altres centres. Per això fan falta sales per al treball audiovisual, amb càmeres de vídeo i amb el material d'edició indispensable i una biblioteca-mediateca ben dotada. Alhora, els mitjans de comunicació han de ser presents a les aules d'una manera continuada i planera.

A més, l'organització horària ha de ser prou flexible com per poder realitzar activitats d'aprenentatge de caràcter transversal, amb la concurrència de professorat de diverses àrees i amb agrupacions d'alumnat diferents a la del grup classe. S'han de poder fer projectes interdisciplinaris en petits grups diferents al grup classe, i els horaris atribuïts a cada àrea no han de ser tan rígids com per dificultar que aquests projectes tinguin el temps necessari per realitzar-se.

Les persones encarregades de la coordinació de l'educació en comunicació audiovisual, de la coordinació d'informàtica i de la mediateca haurien de formar un equip que vetllés per la consecució dels objectius educatius que plantejem, objectius que haurien d'estar recollits en el projecte educatiu del centre.

Propostes respecte a la producció i difusió de materials

Introducció

Perquè l'educació en comunicació audiovisual es pugui dur a terme, cal que existeixin materials disponibles tant per als docents com per als i les alumnes dels diferents nivells, tenint en compte els contextos d'educació formal i no formal. És important poder garantir la idoneïtat d'aquests materials perquè contribueixin a la innovació educativa. Per això és imprescindible que l'elaboració de materials s'acompanyi d'una experimentació i d'una avaluació sistemàtica.

Els materials han d'abastar els dos vessants de l'ECA:

- Materials per treballar els continguts de l'educació en comunicació audiovisual, que tinguin en compte l'anàlisi i la interpretació crítica, així com la creació-producció, en diferents suports (textos escrits, material multimèdia, etc.) i adients a les àrees i els cicles on s'apliquen.
- La producció de materials per treballar els mitjans audiovisuals com a objecte d'estudi hauria de tenir en compte les dimensions següents:
 - L'impacte sociohistòric dels mitjans audiovisuals (consum, recepció, efectes, etc.).
 - Els agents de producció.
 - El procés de producció i les tecnologies de producció.
 - El llenguatge.
 - Les categories: gèneres i formats dels mitjans audiovisuals.
 - La representació que fan els mitjans audiovisuals de la realitat social: com seleccionen, mediatitzen i mostren la societat (estereotips, presències/absències, etc.).

Materials per fer un bon ús dels recursos audiovisuals, que aportin pautes metodològiques per poder anar més enllà de la típica funció de la imatge com a simple il·lustració de la paraula, que orientin sobre les possibilitats del vídeo didàctic, etc.

Els materials que s'elaborin haurien de defugir els plantejaments enciclopèdics i, per tant, haurien de tenir en compte els aspectes següents:

- Caldria que s'adeqüessin a l'edat i les necessitats de l'alumnat.
- Haurien d'afavorir l'observació i l'anàlisi de missatges audiovisuals, i defugir els discursos teòrics.
- Haurien d'afavorir la interdisciplinarietat.
- Haurien de potenciar la creativitat de l'alumnat.
- Haurien de partir dels interessos de l'alumnat.
- Haurien d'incentivar el debat i afavorir el treball cooperatiu.

Propostes d'acció pel que fa a la investigació i la innovació

1. Crear línies d'investigació específiques en l'àmbit universitari orientades a l'experimentació relacionada amb la didàctica dels mitjans audiovisuals.
2. Afavorir metodologies en la línia de la investigació-acció o de la investigació sobre la pràctica per anar afinant els

instruments d'intervenció educativa i el tractament didàctic de l'ECA.

3. Incentivar, mitjançant ajuts econòmics, propostes creatives en relació amb l'elaboració de materials.
4. Promocionar estudis o anàlisis sobre materials ja existents, per establir models amb vista a la producció de materials nous.

Propostes d'acció pel que fa a avaluació

1. Crear mecanismes de control perquè s'apliquen les tècniques d'avaluació pertinents en el terreny de la creació de materials.
2. Fer un seguiment de la presència de l'ECA als centres i detectar quins són els obstacles que dificulten que s'aconsegueixin els objectius desitjats.

Propostes d'acció pel que fa a difusió i xarxa de recursos

1. Establir acords amb els mitjans de comunicació perquè ofereixin els seus recursos com a forma de complementar els aprenentatges en relació amb el coneixement de la cultura i la producció audiovisual.
2. Establir acords amb els mitjans de comunicació per disposar d'un fons documental de textos reals dels mitjans que serveixin per a la pràctica educativa.
3. Elaborar i difondre una relació d'obres bàsiques de la cultura audiovisual que haurien d'estar a l'abast de tots els centres d'ensenyament i de biblioteques i mediateques públiques.
4. Elaborar una base de dades que reculli els materials elaborats per diferents institucions i col·lectius per posar-la a l'abast de les mediateques dels centres educatius i dels centres de recursos pedagògics.
5. Elaborar documents orientatius i recomanacions perquè les empreses editorials o les productores abordin projectes en aquest terreny.

Propostes pel que fa a la participació dels mitjans de comunicació audiovisuals en l'ECA

Introducció

La col·laboració dels mitjans de comunicació audiovisual pot contribuir de manera important a fer realitat moltes de les iniciatives que es plantegen en aquest document. Perquè aquesta col·laboració sigui eficaç, fem les propostes següents:

Propostes generals adreçades a tots els operadors audiovisuals

1. Impulsar els mecanismes necessaris perquè la seva programació introdueixi l'educació en comunicació audiovisual d'una forma transversal (en tot tipus de programes) i faciliti al públic telespectador o radiooient l'anàlisi crítica dels continguts.
2. Crear seccions o programes específics d'anàlisi dels mitjans des de dins i en els quals puguin participar experts en comunicació audiovisual, preferentment vinculats a l'àmbit educatiu universitari.
3. Crear la figura del defensor del radiooient i/o del telespectador en cadascun dels operadors, per tal que canalitzin les queixes i les inquietuds de l'audiència. Cal que es designi una persona amb independència de criteri, perquè no quedi subjecte a les línies empresarials de l'operador. Aquesta figura es pot aprofitar per crear programes en què es fomenti la participació de l'audiència i el defensor del radiooient/telespectador contesti i aclareixi dubtes respecte de la programació d'aquell mitjà.
4. Fomentar les visites d'alumnes i d'altres grups socials (mares i pares d'alumnes, gent gran, entitats ciutadanes, etc.) a les instal·lacions dels operadors audiovisuals, tot buscant sempre la desmitificació dels processos de producció i emissió. Aquestes visites convé complementar-les amb material didàctic.
5. Reforçar i promoure els programes adreçats a connectar el món educatiu (escolar, universitari, etc.) amb la televisió.

Propostes específiques adreçades a les televisions i ràdios locals

1. Promoure, a través de les diferents organitzacions que agrupen les ràdios i televisions locals, convenis de

col·laboració entre aquests mitjans i els centres educatius del seu àmbit (municipis, comarques, etc.) per tal de fer activitats del tipus següent:

2. Visites comentades a les instal·lacions. Tallers de ràdio i televisió adreçats a alumnes de diferents cicles. Aquests tallers també es poden adreçar a persones d'altres col·lectius, com ara mares i pares d'alumnes, casals de gent gran, associacions de veïns, etc.
3. Programes de ràdio i televisió estables fets per alumnes i difosos pel mateix mitjà.
4. Cedir a les escoles material audiovisual i sonor relacionat amb l'entorn immediat, per tal que pugui ser utilitzat com a eina de treball a l'aula.
5. Establir mecanismes d'ús dels arxius audiovisuals i sonors de les televisions i les ràdios per part del professorat i l'alumnat dels centres educatius.

Propostes per a l'educació permanent de la ciutadania

Introducció

L'evolució progressiva, però ràpida, de les formes de comunicació no ha estat viscuda de la mateixa manera per tota la població. Per a les noves generacions, que han viscut aquest procés des que van néixer, és fàcil adaptar-s'hi. Però hi ha tot un sector de la població que l'ha viscut a partir de l'edat adulta, i sovint es troba desplaçat i no és conscient de la manca de formació en el tema, ni demostrant-hi interès.

La necessitat d'una formació permanent es justifica, a més, pel fet que les tecnologies i les formes d'expressió canvien contínuament. I encara perquè canvien els rols socials de les persones: com a pares i mares, com a educadors i educadores, o com a adults i adultes responsables, és imprescindible conèixer el poder dels mitjans com a font d'educació o de *deseducació*.

Propostes d'acció

1. Promoure la necessitat d'incorporar l'ECA entre les activitats formatives de les associacions de mares i pares. Instar les entitats que realitzen activitats d'educació de persones adultes i les que es dediquen al temps lliure dels infants que incloguin continguts d'ECA en la seva oferta de

formació. Implicar en aquesta tasca formativa els diferents departaments de la Generalitat.

2. Sensibilitzar tota mena d'entitats i associacions perquè incloguin continguts d'ECA en les seves agendes de formació i de divulgació als seus associats i usuaris.

3. Fomentar la publicació d'articles informatius, de sensibilització i de formació en les publicacions periòdiques de les diverses entitats i associacions que integren el Fòrum d'entitats.

4. Incloure en la pàgina web del Fòrum d'entitats un espai dirigit a la formació en ECA de les persones usuàries de l'audiovisual, en què es potenciï la relació amb els professionals, el coneixement de recursos, de notícies, etc.

5. Cal convertir-la en un espai d'intercanvi d'informació, suggeriments, protestes i recomanacions que fomenti el coneixement i el diàleg sobre el tema.

6. Dissenyar objectius i metodologies per a diferents activitats formatives, des de xerrades-col·loqui fins a seminaris o cursos monogràfics, tenint en compte les diferents variables d'edat, nivell cultural, etc.

Apèndix

Relació d'entitats, associacions i organitzacions del Fòrum d'entitats de persones usuàries de l'audiovisual

Agència Catalana del Consum (ACC)
Associació de Consumidors de la Província de Barcelona (ACPB)
Associació de Mestres Rosa Sensat
Associació Promotora de l'Orientació del Consum de la Gent Gran (PROGRAN)
Asociación de Usuarios de la Comunicación (AUC)
Aula Mèdia. Educació en Comunicació
AIS Atenció i Investigació de Socioaddiccions
Col·legi de Pedagogs de Catalunya
Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya
Confederació de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)

Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat (CUS)
Departament d'Educació. Servei de Programes d'Innovació Educativa
Departament de Comunicació Audiovisual i de Publicitat. (UAB)
Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la UPF
Drac Màgic
Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC)
Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna de la URL
Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida
Facultat d'Empresa i Comunicació de la Universitat de Vic
Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna de la URL
Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC)
Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC)
Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya (FCCUC)
Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya
Grup d'Entitats Catalanes (GEC)
Institut Català de les Dones (ICD)
Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona (ICE)
MITJANS. Xarxa d'Educadors i Comunicadors
Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació
Observatori Europeu de la Televisió Infantil
Observatori sobre la cobertura de Conflictes als mitjans de comunicació
Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)
Sindicat de Periodistes de Catalunya (SPC)
Teleeduca, educació i comunicació, S.C.P
Telespectadors Associats de Catalunya (TAC)
Televisions Locals de Catalunya
Unió de Consumidors de Catalunya-UCC
Unió Sindical Obrera de Catalunya (USOC)
Unió General de Treballadors de Catalunya (UGT)
USTEC-STEC